

De achterkant van Amersfoort

Een verkennend onderzoek naar indicatoren voor ondermijning in de Amersfoortse horecabranche

Adviesrapport

In opdracht van de gemeente Amersfoort

Onder begeleiding van de Vrije Universiteit Amsterdam en Academie van de Stad Utrecht

24 juni 2021

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door zeven studenten in de bachelor Criminologie aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Vrije Universiteit Amsterdam, in opdracht van de Gemeente Amersfoort. Contactpersoon voor de Gemeente Amersfoort was mevrouw S. Beukers.

Auteurs:

Dan e Richard
Isa Dielen
Jip Otte
Kirsten Tsang
Lara Ondracek
Liliana Moll
Quinty van Anen

Opdrachtgever:

Mevr. S. Beukers (Gemeente Amersfoort)

Begeleiders:

Dr. M.P. Bolhuis, prof.dr.mr. W. Huisman (Vrije Universiteit Amsterdam)
Mevr. J. Werkman, Mevr. J. Saadat (Academie van de Stad)

  2021. Auteursrechten voorbehouden.

Voorwoord

Voor u ligt het adviesrapport 'De achterkant van Amersfoort'. Voor de totstandkoming van dit rapport is een kwalitatief verkennend onderzoek uitgevoerd naar indicatoren voor ondermijning in de Amersfoortse horecabranche. Ook is onderzoek gedaan naar de rol van de gemeente Amersfoort in de aanpak van ondermijning.

Dit onderzoek is door zeven studenten verricht ter afronding van hun bachelor Criminologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Alle studenten waren bij de keuze voor dit scriptieonderwerp geboeid door het fenomeen ondermijning, mede vanwege het feit dat er veel verschillende soorten criminaliteit onder vallen. Daarnaast was het een leuke en leerzame uitdaging om voor het eerst tijdens de studie ervaring op te mogen doen in de praktijk, door voor een opdrachtgever een onderzoek uit te voeren.

We willen van deze gelegenheid gebruikmaken om een aantal mensen te bedanken. Allereerst willen wij alle respondenten die ons te woord hebben gestaan tijdens dit onderzoek bedanken. Zonder deze medewerking en openheid tijdens de interviews waren wij niet tot deze resultaten gekomen. We willen graag Sanne Beukers, van de gemeente Amersfoort, in het bijzonder bedanken voor de mogelijkheid en het vertrouwen in ons om dit onderzoek uit te voeren. Daarnaast willen we Jasmijn Saadat en Judith Werkman, van Academie van de stad, bedanken voor de begeleiding gedurende het project. Afsluitend willen we Maarten Bolhuis, onze scriptiebegeleider vanuit de Vrije Universiteit, graag bedanken voor zijn begeleiding, steun en motivatie tijdens dit onderzoek.

Quinty van Anen
Isa Dielen
Liliana Moll
Lara Ondracek
Jip Otte
Dan e Richard
Kirsten Tsang

Amsterdam, 24 juni 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Focus van het onderzoek	6
1.3 Definities en afbakening	7
1.3.1 Ondernijning	7
1.3.2 Horeca	7
1.4 Randvoorwaarden	7
1.5 Leeswijzer	8
2. Onderzoeksmethode	9
2.1 Methode	9
3. Onderzoeksresultaten	11
3.1 De rol van de gemeente Amersfoort	11
3.2 Indicatoren voor ondernijning in de horeca in Amersfoort	12
3.2.1 Indicatorenlijst A, B en C	12
3.2.2 De eindlijst met indicatoren	12
3.2.3 Kanttekening bij de indicatoren	14
3.2.4 Gewicht indicatoren	15
3.2.5 Informatiebronnen	15
4. Aanbevelingen	17
4.1 Vergunningsprocedure	17
4.1.1 Zwaarte procedure en risico op afwijzing	18
4.1.2 Bezwaar	18
4.1.3 Motivering en aanvullende stukken	19
4.1.4 'Rood vlaggetje'	19
4.2 Aanbeveling indicatorenlijst	19
4.2.1 Verspreiding indicatoren	20
4.2.2 Toekomstig onderzoek	20
4.3 Samenwerking	20
4.3.1 De organisatie binnen de gemeente	21
4.3.2 Integrale aanpak	21
5. Conclusie	23
5.1 De rol van de gemeente	23
5.2 Indicatoren	23

6. Bronnenlijst	25
7. Bijlagen	27
Bijlage 1: Respondentenlijst	27
Bijlage 2: Indicatorenlijst A	28
Bijlage 3: Indicatorenlijst B	38
Bijlage 4: Indicatorenlijst C	42
Bijlage 5: Mogelijke relevante indicatoren voor ondermijning in de Amersfoortse horecabranche	45
Bijlage 6: Meest relevante indicatoren met bijbehorende informatiebronnen	46

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De laatste jaren heeft de aanpak van ondermijning zowel op landelijk als lokaal niveau meer belangstelling gekregen.¹ Zo ook bij de gemeente Amersfoort. Hoewel ondermijning niet altijd direct terug te zien is, krijgt de gemeente Amersfoort signalen over de verwevenheid van criminele structuren met de legale bovenwereld. In het Integraal Veiligheidsprogramma 2020-2022 van de gemeente Amersfoort wordt kenbaar gemaakt dat de inrichting van het veiligheidsbeleid de komende jaren intensiever en systematischer wordt ingericht om de problematiek rondom ondermijning terug te dringen.²

Om beter richting te geven aan de aanpak van ondermijning heeft de gemeente Amersfoort een studentenproject opgestart in samenwerking met Academie van de Stad Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam. Aangezien de gemeente de aanpak van ondermijning gericht inzet op branches die kwetsbaar zijn voor criminele inmenging, is een vooronderzoek uitgevoerd naar deze branches.³ Hieruit bleek dat de horeca een kwetsbare branche is. Dit volgt onder andere uit de laagdrempelige toetreding, de relatief grote hoeveelheid contant geld die er in omloop is, de harde onderlinge concurrentie en het feit dat de horeca vaak als criminele ontmoetingsplaats dienst doet.⁴ Daarnaast halen de Regionaal Informatie- en Expertise Centra (hierna: RIEC's) aan dat vele horecaondernemingen door de maatregelen tijdens de coronapandemie kampen met financiële problemen.⁵

1.2 Focus van het onderzoek

De focus van dit onderzoek was tweeledig. Enerzijds lag de focus op het vaststellen van de rol van de gemeente Amersfoort in de aanpak van ondermijning in de horecabranche. Hierbij is specifiek gekeken naar welke bevoegdheden de gemeente heeft om ondermijning aan te pakken. Ook is gekeken naar de manier waarop de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (hierna: Wet Bibob) door de gemeente wordt ingezet. Anderzijds lag de focus van dit onderzoek op het vaststellen van indicatoren die kunnen wijzen op ondermijning in de Amersfoortse horecabranche. Hierbij is gekeken welke informatiebronnen de gemeente kan raadplegen om deze indicatoren te achterhalen. Met deze tweeledige focus wordt gepoogd de gemeente Amersfoort handvatten te bieden in de aanpak van ondermijning in de horecabranche. Dit heeft geleid tot de volgende onderzoeksvragen:

1. 'Wat is de rol van de gemeente Amersfoort in de aanpak van ondermijning binnen de horecabranche?'

2. 'Welke indicatoren kunnen wijzen op ondermijning in de horecabranche in de gemeente Amersfoort en hoe kan de gemeente deze gebruiken?'

¹ Lam, J., Wal, R. van der & Kop, N. (2018). *Sluipend gif. Een onderzoek naar ondermijnende criminaliteit*. Boom Criminologie.

² Gemeente Amersfoort. (2019). *Integraal veiligheidsprogramma 2020-2022*.

³ Gemeente Amersfoort. (2019). *Integraal veiligheidsprogramma 2020-2022*.

⁴ Enquêtecommissie Opsporingsmethoden. (1996). *Enquête Opsporingsmethoden; Rapport 'Inzake opsporing' van de Enquêtecommissie Opsporingsmethoden*. Sdu Uitgevers; Schoenmakers, Y., Bremmers, B. & Wijk, A. van (2012). *Oosterse teelt: Vietnamezen in de hennepteelt*. Bureau Beke.; Kruisbergen, E.W., Leukfeldt, E.R., Kleemans, E.R. & Roks, R. (2018). *Georganiseerde criminaliteit en ICT. Rapportage in het kader van de vijfde ronde van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit*; Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2020). Met datascience op zoek naar indicatoren van georganiseerde criminaliteit en ondermijning. *Proces*, 99(2), 85-101.

⁵ RIEC (z.d.). *Communicatietoolkit: Stop criminele 'weldoeners' in de horeca*.

1.3 Definities en afbakening

1.3.1 Ondernijning

Er bestaat geen consensus over de definitie van ondernijning.⁶ Desondanks zijn er wel overeenkomsten tussen de bestaande definities. Deze overeenkomsten hebben betrekking op het gebruik van de legale bovenwereld voor illegale doeleinden waardoor de rechtsstaat wordt aangetast.⁷ Dit is ook terug te zien in de definitie van ondernijning die de gemeente Amersfoort heeft aangehouden in een eerder onderzoek. Dit onderzoek werd verricht naar signalen voor ondernijning in de autobranche. Deze definitie wordt ook in dit onderzoek aangehouden en luidt als volgt: "Faciliteiten in de bovenwereld worden gebruikt om activiteiten in de onderwereld mogelijk te maken. Door deze verwevenheid verzwakt onze rechtsstaat."⁸

1.3.2 Horeca

Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek valt de horecabranche uiteen in logiesverstrekkingen en eet- en drinkgelegenheden.⁹ In dit onderzoek worden logiesverstrekkingen buiten beschouwing gelaten. De eet- en drinkgelegenheden omvatten I) restaurants, cafetaria's en dergelijke, II) kantines en catering, III) en cafés.¹⁰ Vanwege de beperkte tijd ligt de focus in dit onderzoek op restaurants, cafetaria's en dergelijke en cafés.

1.4 Randvoorwaarden

Het huidige onderzoek was verkennend van aard. Om deze reden moeten de indicatoren die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen met enige voorzichtigheid worden benaderd. Er kan niet worden gesproken over causaliteit tussen de gevonden indicatoren en ondernijning. De indicatoren kunnen enkel richting geven aan het identificeren van ondernijnende activiteiten. Om tunnelvisie te voorkomen, is het belangrijk dat de indicatoren met enige voorzichtigheid worden benaderd. Het is daarnaast van belang om rekening te blijven houden met het feit dat, vanwege de opzet van en de beschikbare tijd voor het onderzoek, slechts veertien interviews hebben plaatsgevonden. Aangezien de steekproef selectief is, is de generaliseerbaarheid van dit onderzoek naar andere branches en naar de horecabranche in Nederland onzeker. Daarnaast is het van belang om bij de interpretatie van de resultaten te letten op de positie van de respondenten. Aan de ene kant zijn personen geïnterviewd die werkzaam zijn bij overheidsinstanties, zoals handhavers en vergunningverleners. Aan de andere kant personen die specifiek gemoeid zijn met de horeca, zoals een horecaondernemer of een horeca jurist. Hiermee kunnen verschillende belangen gepaard gaan.

⁶ Boutellier, H., Steden, R., Eski, Y. & Boelens, M. (2020). Een einde aan ondernijning: Over de toekomst en werking van een nieuwe veiligheidsstrategie. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 19(1), 3-16.

⁷ Lam, J., Wal, R. van der & Kop, N. (2018). *Sluipend gif. Een onderzoek naar ondernijnende criminaliteit*. Boom Criminologie.

⁸ Gemeente Amersfoort. (z.d.). *Signaalkaart ondernijning autobranche*.

⁹ Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.). *Wat valt onder horeca?*

¹⁰ Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019). *Standaard Bedrijfs Indeling 2008: Versie 2018: Update 2019*.

1.5 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de onderzoeksmethoden voor beide hoofdvragen uiteengezet waarbij de dataverzameling en data-analyse nader worden toegelicht. In hoofdstuk 3 worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd. Op basis van de onderzoeksresultaten volgt in hoofdstuk 4 een aantal aanbevelingen voor de gemeente Amersfoort met betrekking tot de vergunningsprocedure, het gebruik van de indicatoren en de integrale samenwerking. Het onderzoeksrapport sluit af met een conclusie.

2. Onderzoeksmethode

2.1 Methode

Dit onderzoek naar ondermijning in de Amersfoortse horecabranche betreft een case study en is van kwalitatieve aard. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van literatuuronderzoek en interviews. Voor het literatuuronderzoek is gebruik gemaakt van de zoekmachines VU Lib Search en Google Scholar. De respondenten zijn geselecteerd op basis van expertise en het netwerk van de begeleider en opdrachtgever. Voor de interviews zijn in totaal 39 personen per mail of telefonisch benaderd met de vraag of zij bereid waren om deel te nemen aan een interview. Uiteindelijk zijn veertien semigestructureerde diepte-interviews afgenomen met zestien respondenten. Eén interview heeft op verzoek van de respondent plaatsgevonden via de mail, de andere interviews zijn gehouden via een video-call. Hiervan zijn audio-opnames gemaakt, vervolgens zijn aan de hand van deze audio-opnames transcripten gemaakt. De interviews zijn daarna gecodeerd en geanalyseerd.

Om de eerste onderzoeksvraag te beantwoorden zijn interviews afgenomen met onder andere horecaondernemers, horeca juristen, onderzoekers en medewerkers van de gemeente Amersfoort.¹¹ Op basis van deze interviews is een algemeen beeld geschetst van de aanpak van ondermijning. De informatie die is verkregen van de horeca juristen is voornamelijk gebruikt om de voor- en nadelen van de Wet Bibob uiteen te zetten. Aan de hand van de Gemeentewet zijn de bevoegdheden van de gemeente onderzocht. De horecaondernemers hebben inzichten gegeven over hoe de procedure voor hen verloopt en hoe zij ondermijning herkennen. De informatie van de RIEC-medewerkers is grotendeels gebruikt om vast te stellen hoe de verhouding is tussen de gemeente, de RIEC's en het Landelijk Bureau Bibob (hierna: LBB). Vervolgens is deze informatie, in combinatie met de literatuur, geanalyseerd. Op basis van de resultaten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen, zijn aanbevelingen voor de gemeente Amersfoort opgesteld. Daarnaast is vastgesteld welke informatiebronnen de gemeente heeft en welke indicatoren uit de eindlijst daarmee kunnen worden waargenomen. Deze eindlijst is opgesteld bij de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag.

Ter beantwoording van de tweede onderzoeksvraag is een literatuuronderzoek uitgevoerd en is data afkomstig van de interviews van twaalf van de zestien respondenten benut. Deze respondenten zijn opgesplitst in twee verschillende groepen. De eerste respondentengroep, de experts, bestaat uit onderzoekers en juristen.¹² De tweede respondentengroep, de praktijkdeskundigen, bestaat uit onder andere horecaondernemers, een handhaver en een wijkagent in Amersfoort.¹³ De experts zijn geïnterviewd om indicatoren te achterhalen die mogelijk wijzen op ondermijning in de horecabranche en de praktijkdeskundigen zijn geïnterviewd om het onderzoek toe te spitsen op de gemeente Amersfoort.

De data uit de literatuur en de data uit de interviews met beide respondentengroepen zijn met elkaar vergeleken tijdens de data-analyse. Indicatoren uit zowel het literatuuronderzoek als uit de interviews zijn in aparte lijsten geplaatst. De indicatoren uit het literatuuronderzoek zijn weergegeven in indicatorenlijst A, de indicatoren uit de interviews met experts staan in indicatorenlijst B en tot slot zijn de indicatoren uit de interviews met praktijkdeskundigen in indicatorenlijst C weergegeven. Vanwege het feit dat een grote hoeveelheid indicatoren is

¹¹ Zie [Bijlage 1](#) voor de respondentenlijst. Informatie van respondenten 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 en 16 is gebruikt voor onderzoeksvraag 1.

¹² Zie [Bijlage 1](#) voor de respondentenlijst. Informatie van respondenten 5, 6, 8, 9, 10 en 15 is gebruikt voor onderzoeksvraag 2.

¹³ Zie [Bijlage 1](#) voor de respondentenlijst. Informatie van respondenten 1, 2, 7, 11, 13 en 14 is gebruikt voor onderzoeksvraag 2.

gevonden die mogelijk wijzen op ondermijning in de (Amersfoortse) horecabranche, was het noodzakelijk een selectie te maken. Hierbij zijn de indicatorenlijsten A, B en C allereerst naast elkaar gelegd, waarbij indicatoren met een soortgelijke betekenis zijn samengevoegd onder een overkoepelende term. Enkel indien een overkoepelende indicator drie keer of meer werd aangehaald in de literatuur en/of de interviews, is deze meegenomen in de lange eindlijst met indicatoren. Uit deze lange eindlijst met indicatoren is vervolgens gekeken of een indicator in alle drie de databronnen - de literatuur en de interviews met de twee respondentgroepen - werd benoemd. Indien daarvan sprake was, werd deze indicator als meest relevant geacht voor de gemeente Amersfoort. Indien een indicator slechts door de literatuur en door de experts werd benoemd, werd deze indicator als mogelijk relevant geacht.

3. Onderzoeksresultaten

3.1 De rol van de gemeente Amersfoort

De burgemeester heeft een aantal belangrijke taken en bevoegdheden die zijn vastgelegd in de Gemeentewet. De taak van de burgemeester die de grondslag vormt voor de aanpak van ondermijning door de gemeente is de handhaving van de openbare orde.¹⁴ Dat de politie en het Openbaar Ministerie zich bezighouden met de bestrijding van ondermijning is voor velen een bekend gegeven. Dat de gemeente zich bezighoudt met het bestrijden van (zwaardere) vormen van criminaliteit is echter niet onomstreden gebleken. Er worden dan ook, met name vanuit rechtswetenschappelijke hoek, vraagtekens geplaatst bij de toenemende rol van de burgemeester in de aanpak van ondermijning.¹⁵ Zo wordt gewezen op het feit dat de balans van enerzijds de burgemeester als burgervader en anderzijds de burgemeester als *crimefighter* soms uit evenwicht dreigt te raken. Aangezien de gemeente Amersfoort vrij recent is gestart met de aanpak van ondermijning, is het van belang dat de gemeente zich bewust is van deze spanning. Indien de burgemeester zich te veel richt op zijn rol als handhaver in de bestrijding van ondermijning, kan die balans volgens de Raad van State worden verstoord.¹⁶

Evenwel is het van belang dat de gemeente binnen de grenzen van haar bevoegdheden doet wat mogelijk is om haarzelf en haar inwoners tegen (de gevolgen van) ondermijning te beschermen. Hét aangewezen instrument hiervoor is de Wet Bibob. Deze wet maakt het voor de gemeente mogelijk om vergunningen te toetsen. Hierbij worden de achtergrond van ondernemers, ondernemingen en de zakelijke relaties van de ondernemers uitgebreid gescreend. Op deze manier wil de overheid tegengaan dat zij legale vergunningen verstrekt aan ondernemers met illegale (bij)bedoelingen en op deze manier criminele activiteiten faciliteert.¹⁷ Daarbij kan de gemeente hulp inschakelen van het LBB. Het LBB kan meer informatie verkrijgen dan de gemeente en met behulp hiervan een advies over de mate van gevaar van de horecaondernemer uitbrengen.

Tevens heeft de gemeente als rol om informatie te overleggen met andere instanties. Zo kan zij in gesprek gaan met de RIEC's, het LIEC, het OM, de politie en de Belastingdienst, waarbij waardevolle informatie over de aanpak van ondermijning kan worden gedeeld. Daarnaast kan zij bepaalde -weliswaar geen privacygevoelige- informatie delen met andere gemeenten. Zo kan de aanpak van verschillende gemeenten met elkaar worden vergeleken en kunnen gemeenten ook van elkaar leren.

¹⁴ Art. 172 lid 1 Gemw.

¹⁵ Vorm, B., van der. (2020). De uitbreiding van de sluitingsbevoegdheid in artikel 174a Gemeentewet en de taak van de burgemeester als sheriff. *Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving*, 6(4), 157–160.; Mein, A. (2010). Uitbreiding bevoegdheden ter handhaving van de openbare orde en veiligheid: een versterking of verzwakking van de positie van de burgemeester? *Tijdschrift voor Veiligheid*, 9(3), 34-44.

¹⁶ Raad van State. (2019). *De rol van gemeenten in de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning*.

¹⁷ Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten: Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.; Hoek, D. op de. (2019). De Wet Bibob: ontwikkelingen jurisprudentie. *Gemeentestem*, 173(7499), 886-891.

3.2 Indicatoren voor ondermijning in de horeca in Amersfoort

3.2.1 Indicatorenlijst A, B en C

Uit het literatuuronderzoek is de eerste indicatorenlijst - Indicatorenlijst A - ontstaan.¹⁸ De indicatoren die het meest voorkomen in de literatuur zijn: *ongebruikelijke hoeveelheid contant geld aanwezig, gasten met antecedenten, geen tot weinig gasten, onvoldoende (sociale) controle en/of toezicht en handhaving, en overlast door criminaliteit (in het verleden)*. Uit de interviews met experts zijn indicatoren naar voren gekomen die de tweede indicatorenlijst vormen: Indicatorenlijst B.¹⁹ Indicatoren die voornamelijk werden benoemd in deze interviews zijn: *regelmatig gasten met antecedenten, weinig/geen gasten, regelmatige wisseling van eigenaren en ondernemers met antecedenten*. Uit de interviews met praktijkdeskundigen uit Amersfoort zijn indicatoren naar voren gekomen die de laatste indicatorenlijst vormen: Indicatorenlijst C.²⁰ De indicatoren die in de Amersfoortse praktijk het meest voorkomen zijn: *weinig/geen gasten, type bezoekers (niet passend bij de zaak), iemand anders op vergunning zonder strafblad, overlast door criminaliteit (in het verleden), aankopen/investeringen niet in verhouding tot inkomsten, omzet veel hoger dan inkoop, onverklaarbare financiering en geen gastvrijheid*.

3.2.2 De eindlijst met indicatoren

De eindlijst bestaat uit indicatoren die het meest relevant worden geacht voor de gemeente Amersfoort. Deze indicatoren worden in alle drie de databronnen - de literatuur, de interviews met experts en uit de interviews met praktijkdeskundigen - aangehaald. In dit onderzoek zijn tien indicatoren naar voren gekomen welke het meest relevant lijken voor de gemeente Amersfoort en kunnen duiden op ondermijning in de Amersfoortse horecabranche (zie Tabel I: eindlijst meest relevante indicatoren).

Tabel I: Eindlijst meest relevante indicatoren

Indicatoren voor ondermijning
Beperkte/afwijkende/onregelmatige openingstijden
Verloedering
Ontoegankelijke/onaantrekkelijke uitstraling
Overlast door criminaliteit (in verleden)
Geen gasten of weinig gasten t.o.v. soort onderneming
Bliksembezoek voertuigen/personen (niet passend bij de zaak)
Onverklaarbare financiering
Omzet niet in verhouding tot bedrijfsactiviteiten
Ongebruikelijke hoeveelheid contant geld aanwezig
Regelmatig nieuwe vergunning/nieuwe eigenaren

¹⁸ Zie [Bijlage 2](#) voor de volledige indicatorenlijst A

¹⁹ Zie [Bijlage 3](#) voor de volledige indicatorenlijst B

²⁰ Zie [Bijlage 4](#) voor de volledige indicatorenlijst C

De indicatoren uit Tabel I worden hieronder toegelicht. De indicator *bepaalde/afwijkende/onregelmatige openingstijden* valt onder andere uiteen in een onderneming waar activiteiten vooral 's nachts plaatsvinden en een onderneming waarbij na sluitingstijd onduidelijke activiteiten plaatsvinden.²¹ Een geïnterviewde horecaondernemer gaf in dit kader aan dat het opvallend is als een onderneming onregelmatig open is, aangezien dit kan leiden tot faillissement of kan duiden op een andere inkomstenbron.²² Onder de indicator *verloedering* wordt onder meer verstaan: een rommelig terrein, afvallozing, onderhoud,²³ slechte verlichting en 'lelijke reclame-uitingen'.²⁴ Verder is *een ontoegankelijke en onaantrekkelijke uitstraling* een indicator. Dit uit zich onder meer in een horecaonderneming met afgeplakte ramen of dichte gordijnen. Voorts kan verloedering bijdragen aan een ontoegankelijke/onaantrekkelijke uitstraling.²⁵ De indicator *overlast door criminaliteit (in verleden)* kan in de praktijk worden herkend aan onder andere eerdere liquidaties en geweldsincidenten.²⁶ Daarnaast kan worden gekeken naar hennepuimingen en panden die in het verleden gesloten zijn geweest naar aanleiding van criminele activiteiten.²⁷ Verder blijkt uit dit onderzoek dat ondernemingen waar *geen tot weinig gasten zijn ten opzichte van de onderneming* een indicator kan vormen. Het niet ontvangen van gasten wordt namelijk gezien als een atypische situatie: "Dan denk je: is er een andere reden dat die plek gebruikt wordt?"²⁸ Een andere indicator betreft *bliksembezoeken van personen (met voertuigen) die niet passend zijn bij het type onderneming*. Bliksembezoeken kunnen worden gedefinieerd als opvallend korte bezoeken aan (horeca)ondernemingen, welke gelet op de dienstverlening van deze onderneming ongebruikelijk zijn.²⁹ Uit de interviews kwam naar voren dat het dealen van drugs vaak gepaard gaat met korte stoppen van mensen in auto's of op scooters, waarna zij direct weer vertrekken. Zij stoppen dan enkel voor zo'n transactie.³⁰

De indicator *onverklaarbare financiering* houdt in dat de herkomst van het geld, waarmee de financiering van de gehele onderneming (inclusief de bedrijfsactiviteiten) wordt gerealiseerd, onherleidbaar is.³¹ Voorbeelden hiervan zijn dat geen plausibele relatie bestaat met een bank of dat inkopen worden gedaan door personen bij wie de inkomsten niet te herleiden zijn naar legale verdiensten.³² Dat de *omzet niet in verhouding staat tot de bedrijfsactiviteiten* valt uiteen in twee elementen. Enerzijds kan het zijn dat een onderneming veel omzet heeft en draaiende blijft terwijl er weinig gasten zijn.³³ Anderzijds kunnen er veel gasten zijn, terwijl maar weinig

²¹ Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

²² Respondent 1

²³ Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2020). Met datascience op zoek naar indicatoren van georganiseerde criminaliteit en ondermijning. *Proces*, 99(2), 85-101.

²⁴ Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

²⁵ Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

²⁶ Respondent 5

²⁷ Bolsius, Y., Höcük, S., Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2018). *Indicatoren van (georganiseerde) criminaliteit en ondermijning op bedrijventerreinen: Een verkennend onderzoek in de gemeente Tilburg*. WODC.

²⁸ Respondent 6

²⁹ Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

³⁰ Respondent 5

³¹ Lam, J., Wal, R. van der & Kop, N. (2018). *Sluipend gif. Een onderzoek naar ondermijnende criminaliteit*. Boom Criminologie.

³² Tops, P.W., & Torre, E.J. van der (2014). *Wijknaarpak en ondermijnende criminaliteit*. Tilburg University.

³³ Respondenten 7, 9 en 11

omzet uit bedrijfsactiviteiten wordt gegenereerd.³⁴ Uit dit onderzoek komt bovendien naar voren dat bij ondernemingen waarin veel contant geld omgaat niet eenvoudig is om de omzet te controleren. Het lastig kunnen controleren van de omzet zorgt ervoor dat het investeren van crimineel geld eenvoudiger wordt.³⁵ Dit uit zich concreet in de indicator *een ongebruikelijke hoeveelheid contant geld aanwezig in de horecaonderneming*. In de praktijk is dit onder andere te herkennen aan de cash-pinratio. Hierbij benoemde een respondent het volgende: “Als ergens gewoon nog alles met cash gebeurt, dan is dat natuurlijk niet meer te bedenken.”³⁶ De laatste indicator is *het regelmatig aanvragen van een nieuwe vergunning of het wisselen van eigenaar*. Wanneer een zaak regelmatig een nieuwe eigenaar heeft, kunnen daar vraagtekens bij worden gezet.³⁷ Bij het frequent wisselen van vergunninghouder/eigenaar blijft het onduidelijk van wie de onderneming feitelijk is.³⁸ Wanneer voor een zaak bijvoorbeeld elk kwartaal een nieuwe exploitatievergunning wordt aangevraagd - terwijl er niets verandert aan de zaak - dan is het mogelijk dat daar illegale handel plaatsvindt.³⁹

3.2.3 Kanttekening bij de indicatoren

Het verdient opmerking dat rekening moet worden gehouden met het feit dat er indicatoren zijn die niet door de praktijkdeskundigen werden benoemd, maar wel uit de literatuur en uit de interviews met experts naar voren zijn gekomen. Dit betreffen mogelijk relevante indicatoren voor de gemeente Amersfoort.⁴⁰ Het feit dat deze indicatoren niet benoemd werden in de interviews met praktijkdeskundigen, kan enerzijds duiden op het feit dat deze indicatoren niet relevant zijn voor de gemeente Amersfoort. Anderzijds kan het duiden op een mogelijke blinde vlek bij de opsporing en handhaving van de gemeente Amersfoort. Voor de gemeente kan het wellicht interessant zijn deze indicatoren nader te onderzoeken, omdat deze indicatoren ook nieuwe inzichten kunnen bieden met betrekking tot het signaleren van ondermijning in de Amersfoortse horecabranche.

Een aantal van de mogelijk relevante indicatoren wordt nader besproken. Een horecaonderneming die *niet beschikt over een website of beschikt over een onduidelijke website* kan duiden op ondermijning. Door deze slechte positionering van de onderneming kan worden getwijfeld aan de legitimiteit van het bedrijf.⁴¹ Deze indicator kan duiden op ondernemingen waarin wordt witgewassen.⁴² Witwassen komt vaak voor in combinatie met andere verschijningsvormen van ondermijning, zoals drugshandel.⁴³ Ook een *gebrek aan reclame (o.a. op sociale media)* vormt een mogelijke indicator. Dit duidt op weinig intrinsieke motivatie van de horecaondernemer om gasten te werven. Daarnaast kunnen *geen, onduidelijke of afwijkende bedrijfsactiviteiten* een mogelijke indicator vormen. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan een horecaonderneming die naast maaltijden ook goederen

³⁴ Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

³⁵ Respondent 6

³⁶ Respondent 1

³⁷ Respondent 6

³⁸ Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

³⁹ Respondent 1

⁴⁰ Zie [bijlage 5](#) voor de lijst met mogelijk relevante indicatoren

⁴¹ Mehlbaum, S., Schoenmakers, RY. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

⁴² Kruize, P. & Gruter, P. (2020). *Criminele gebouwen' De faciliterende rol van woningen & bedrijfsruimten bij ondermijnende criminaliteit in Nederland en vier EU-landen*. WODC. 7

⁴³ Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2020). Met datascience op zoek naar indicatoren van georganiseerde criminaliteit en ondermijning. *Proces*, 99(2), 85-101.

afkomstig van criminaliteit bezorgd, zoals gestolen smartphones en verdovende middelen. Er kan ook worden gedacht aan een pizzeria die geen pizza's maakt.⁴⁴ De indicator *regelmatig gasten met antecedenten* kwam uit de literatuur en de interviews met experts naar voren als mogelijke indicator. Er kwam naar voren dat horecagelegenheden soms worden gebruikt als criminele ontmoetingsplaats.⁴⁵ Dit kan bijvoorbeeld gaan om bekende criminelen uit de zware en georganiseerde criminaliteit of om mensen die actief zijn in drugshandel binnen *Outlaw Motorcycle Gangs*.⁴⁶ Deze aanwezigheid van gasten met criminele antecedenten kan ook wijzen op het witwassen van crimineel geld.⁴⁷ Uit de interviews kwam bovendien naar voren dat er voornamelijk ondermijning zou plaatsvinden in kwetsbare buurten buiten het centrum van de stad. In kwetsbare buurten kunnen bijvoorbeeld veelal gokhuizen aanwezig zijn.⁴⁸ De indicator *kwetsbare buurten* is hiermee een mogelijke indicator. Bovenstaande toegelichte indicatoren worden niet gerekend tot de meest relevante indicatoren voor de gemeente Amersfoort, maar kunnen wel als mogelijk relevant worden beschouwd.

3.2.4 Gewicht indicatoren

Uit het huidige onderzoek zijn indicatoren naar voren gekomen die kunnen duiden op ondermijning in de Amersfoortse horecabranche. Van deze indicatoren kan echter – door het verkennende karakter van het onderzoek – niet met zekerheid worden vastgesteld dat deze indicatoren daadwerkelijk op ondermijning duiden. Het is van belang dat de indicatoren met enige voorzichtigheid worden benaderd. Hierdoor kan ook niet met zekerheid worden gesteld dat bepaalde indicatoren zwaarder wegen dan andere indicatoren. Een onderscheid zou gemaakt kunnen worden in de zichtbaarheid van de indicatoren. Een aantal indicatoren is voor de gemeente beter waar te nemen dan anderen, waardoor als eerst naar deze indicatoren kan worden gekeken. In de volgende paragraaf wordt gekeken welke informatiebronnen de gemeente zou kunnen raadplegen om de indicatoren uit de eindlijst te achterhalen. Daarmee wordt voor de gemeente duidelijk welke indicatoren beter zichtbaar zijn.

3.2.5 Informatiebronnen

Er is een lijst met informatiebronnen opgesteld die de gemeente mogelijk kan raadplegen bij het toepassen van de indicatoren. Per indicator wordt gekeken welke partij beschikt over de juiste informatie en of de gemeente hier toegang tot heeft.⁴⁹ De indicatoren uit de eindlijst kunnen op diverse wijzen worden achterhaald. De *beperkte/afwijkende/onregelmatige openingstijden* kunnen bijvoorbeeld worden waargenomen door toezichthouders en handhavers, maar ook door andere horecaondernemers, burgers en wijkagenten. Indien deze partijen de informatie delen met de gemeente, kan de gemeente hierop inspelen. Ook andere indicatoren die kunnen wijzen op ondermijning zouden kunnen worden waargenomen door deze partijen. Zo kunnen fysieke kenmerken, namelijk *verloedering* en de *uitstraling* van een horecaonderneming, door iedere voorbijganger worden opgemerkt. Indien hier een melding van wordt gemaakt bij de gemeente, kan hierop worden ingespeeld.

⁴⁴ Respondent 10

⁴⁵ Respondent 6 en 10

⁴⁶ Respondent 6; Mehlbaum, S., Schoenmakers, RY. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

⁴⁷ Kruize, P. & Gruter, P. (2020). *Criminele gebouwen' De faciliterende rol van woningen & bedrijfsruimten bij ondermijnende criminaliteit in Nederland en vier EU-landen*. WODC.; Anti Money Laundering Centre. (2020). *Witwasindicatoren*. <https://www.amlc.nl/wp-content/uploads/2020/04/witwasindicatoren-april-2020-1.pdf>

⁴⁸ Respondent 9

⁴⁹ Zie [bijlage 6](#)

Ook indicatoren die te maken hebben met de klandizie, namelijk de *hoeveelheid gasten en de kenmerken*, zouden kunnen worden waargenomen door andere horecaondernemers, burgers, handhavers en wijkagenten. Een handhaver in Amersfoort,⁵⁰ gaf aan dat er wordt gewerkt met een city-controlesysteem. Hierop kunnen waarnemingen worden aangegeven en vermoedens worden vastgelegd. Indien een collega eenzelfde persoon of onderneming later wil aangeven in het systeem, kan deze collega zien dat daarvan al een melding is gemaakt. Deze respondent maakt voornamelijk meldingen in het city-controlesysteem als er sprake is van opvallende *bliksembezoeken* van voertuigen of personen, die niet passend zijn bij de zaak. Deze handhaver stelde het volgende: “Als je elke keer dezelfde voertuigen in de horecadienst terug ziet rijden, nou dat kan inderdaad een teken van lachgas verkopen zijn dat kan ook drugs verkopen zijn of wat dan ook”.⁵¹

Indien het omstanders opvalt dat in een bepaalde zaak *weinig gasten* aanwezig zijn, zou het aan de gemeente kunnen worden doorgegeven. De gemeente zou vervolgens kunnen controleren in hoeverre de omzet overeenkomt met het aantal gasten. Als de *omzet niet in verhouding is met de bedrijfsactiviteit*, kan de gemeente informatie opvragen bij de Belastingdienst. Daarnaast vraagt de gemeente bij de vergunningsaanvraag al om een exploitatiebegroting. Deze begroting kan worden opgevraagd bij het vergunningenloket, zodat kan worden gecontroleerd of de huidige omzet overeenkomt met de begrote omzet. Indien er sprake lijkt te zijn van *onverklaarbare financiering*, kan de gemeente onderdelen van het aangeleverde bedrijfsplan controleren. Informatie omtrent de financiering die de gemeente zelf niet heeft, zou kunnen worden opgevraagd bij de RIEC's, de bank en de Belastingdienst.

Bij het vergunningenloket kan ook worden gecontroleerd op de indicator die ziet op vergunningen. Als dezelfde locatie *regelmatig wisselt van eigenaar of regelmatig nieuwe vergunningen* worden aangevraagd, kan de gemeente Amersfoort hier op controleren. Dit is namelijk een indicator die kan wijzen op ondermijning. De indicator die te maken heeft met de *overlast door criminaliteit op de locatie*, kan op een andere manier aan het licht komen. Indien er in het verleden overlast bestond, zou dit uit documentatie van de gemeente en de politie kunnen blijken. Als het gaat om overlast door criminaliteit in het heden, kunnen er meldingen worden gemaakt bij de politie, Meld Misdaad Anoniem en de gemeente. Voor wat betreft de indicator die ziet op *liquide middelen*, kan worden gesteld dat de pin-cash ratio van belang is. Deze indicator is echter nog lastig te achterhalen voor de gemeente, omdat dit niet kan blijken uit de systemen.

⁵⁰ Respondent 7

⁵¹ Respondent 7

4. Aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de aanbevelingen voor de gemeente Amersfoort uiteengezet. Deze aanbevelingen hebben betrekking op een gerichtere aanpak van ondermijning en de rol van de gemeente hierin. Ten eerste wordt in paragraaf 4.1 een aantal aanbevelingen rondom de vergunningsprocedure besproken. In paragraaf 4.2 worden aanbevelingen gedaan met betrekking tot de indicatoren. Tot slot is gebleken dat een goed lopende samenwerking van belang is bij de aanpak van ondermijning. Dit gaat om zowel de externe als interne samenwerking. Deze aanbevelingen worden uiteengezet in paragraaf 4.3.

4.1 Vergunningsprocedure

De vergunningsprocedure speelt een belangrijke rol in de aanpak van ondermijning in de horecabranche. De Wet Bibob wordt beschouwd als hét instrument van de bestuurlijke aanpak van ondermijning in Nederland.⁵² Ook voor de gemeente Amersfoort is de wet Bibob een waardevol instrument om ondermijning tegen te gaan.

De geïnterviewde horecaondernemers en horeca juristen plaatsen echter kanttekeningen bij de inzet van de Wet Bibob door de gemeente.⁵³ Een horecaondernemer merkte hierbij op dat hij na jaren van ondernemerschap nog steeds een Bibob-formulier moet invullen.⁵⁴ In de volgende subparagrafen worden de kanttekeningen aangestipt. De geïnterviewde horecaondernemers hebben het idee dat het beter zou zijn als (ex-)horecaondernemers deel uit zouden maken van de controle in het kader van de vergunningsprocedure. Dit zijn mensen uit het vakgebied die vanuit hun eigen ervaringen kunnen vaststellen wanneer iets ongewoon of ongebruikelijk is.⁵⁵

Het belang van de gemeente komt deels overeen met het belang van de bonafide horecaondernemers, aangezien bonafide horecaondernemers ook nadelen kunnen ondervinden van malafide horecaondernemers. Doordat malafide horecaondernemers uit illegale praktijken opbrengsten ontvangen, kan er een concurrentievoordeel ten opzichte van bonafide horecaondernemers ontstaan.⁵⁶

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat een spanning bestaat tussen enerzijds de belangen van de gemeente met betrekking tot handhaving van de openbare orde en anderzijds de belangen van (bonafide) horecaondernemers. De strenge aanpak vanuit het belang van de gemeente is zeer begrijpelijk, maar de bonafide horecaondernemers zouden niet de dupe moeten zijn van een te streng beleid gericht op de aanpak van malafide horecaondernemers. Tegelijkertijd zijn ook de bonafide horecaondernemers gebaat bij een strenge aanpak door de gemeente, aangezien malafide horecaondernemers vanwege criminele opbrengsten vaak een concurrentievoordeel hebben ten opzichte van de bonafide. Het is dus van belang dat aandacht wordt besteed aan dat de procedure zo kan worden vormgegeven dat er een goede balans wordt gevonden tussen een rigoureuze check en screening van horecaondernemers en voldoende mogelijkheden om ondernemers te stimuleren en te ondersteunen in het starten van een nieuwe onderneming.

⁵² Spapens, A.C.M. (2019). Bestuurlijke aanpak van ondermijning: ervaringen in Nederland en het buitenland. *Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving*, (2), 85-92.

⁵³ Respondenten 1 t/m 4 en 8

⁵⁴ Respondent 2

⁵⁵ Respondenten 1 en 2

⁵⁶ McDowell & Novis, 2001

4.1.1 Zwaarte procedure en risico op afwijzing

Uit het Integraal Veiligheidsplan 2020-2022 blijkt dat de gemeente Amersfoort de Wet Bibob actiever wil inzetten.⁵⁷ Voor iedere horecaonderneming, behalve voor afhaalrestaurants, dient een vergunning te worden aangevraagd. Aan de ene kant is de toetsing aan de hand van de wet Bibob voor de gemeente een goede manier om ondermijning tegen te gaan. Aan de andere kant geven de geïnterviewde horecaondernemers en een horeca jurist aan dat het voor ondernemers een zware procedure kan zijn.⁵⁸ Bij de horecaondernemers uit dit onderzoek lijkt het idee te heersen dat een vergunning soms makkelijk wordt geweigerd.⁵⁹

Het feit dat de ondernemer al een huurovereenkomst en arbeidsovereenkomst moet hebben voordat hij een vergunning kan aanvragen zorgt voor een enorm risico. De ondernemer heeft wel geïnvesteerd, maar kan de onderneming niet openen als de exploitatievergunning niet wordt afgegeven. Het is daarom van belang dat de gemeente oog heeft voor de balans tussen het aanpakken en bestrijden van ondermijning enerzijds en het motiveren en ondersteunen van (bonafide) ondernemers anderzijds.

4.1.2 Bezwaar

Een burgemeester kan op basis van een vermoeden van ondermijning een horecavergunning weigeren.⁶⁰ Als de belanghebbende (horecaondernemer) daartegen bezwaar wil maken, gaat hij een lange en zware procedure in. Volgens de geïnterviewde horeca juristen zijn de horecaondernemers tegen de tijd dat er een uitspraak is van de bestuursrechter vaak al failliet.⁶¹ In huurovereenkomsten met horecaondernemers neemt de verhuurder namelijk vaak een exploitatie-beding op en als de horecaondernemer niet binnen een bepaalde periode het pand exploiteert, kan de verhuurder de huurovereenkomst opzeggen. Twee van de geïnterviewde juristen stellen dat het soms een uitputtingsslag lijkt en dat de gemeente in dat geval altijd de langste adem heeft.⁶²

Om dit probleem aan te pakken, kan de gemeente ervoor proberen te zorgen dat de bonafide ondernemers niet lijden onder de lange en zware bezwaarprocedure. Dit zou kunnen worden gerealiseerd door de regels omtrent het aanvragen van een vergunning te versoepelen, bijvoorbeeld in het kader van het overleggen van zowel de arbeids- als de huurovereenkomst. Zo kan worden afgesproken om ook arbeids- en huurovereenkomsten te accepteren, onder voorbehoud van een exploitatievergunning. Dit maakt het risico voor een aanvrager kleiner. De balans tussen de aanpak van ondermijning en het stimuleren van ondernemers moet hierbij wel in acht worden genomen. De aanpak van ondermijning hoeft niet ten koste te gaan van deze versoepeling, omdat de overeenkomsten nog steeds moeten worden overlegd. Door de flexibiliteit van de gemeente worden de risico's voor de bonafide ondernemers echter wel ingeperkt.

⁵⁷ Gemeente Amersfoort. (2019). *Integraal veiligheidsprogramma 2020-2022*.

⁵⁸ Respondenten 1, 2 en 4

⁵⁹ Respondenten 1 en 2

⁶⁰ Zie Wet Bibob

⁶¹ Respondenten 3, 4 en 8.

⁶² Respondenten 3 en 4.

4.1.3 Motivering en aanvullende stukken

Het lijkt erop dat sommige respondenten, waaronder een geïnterviewde horeca advocaat en horecaondernemer, een uitgebreidere motivering verwachten bij een weigering dan wel intrekking van een vergunning door de gemeente.⁶³ Indien het vermoeden van de gemeente in de motivering niet duidelijk genoeg is geformuleerd voor alle partijen, is het moeilijk om als jurist of advocaat van een horecaondernemer hier tegenin te gaan. Daarnaast benoemde een horeca jurist dat er door de burgemeester soms wordt gevraagd naar aanvullende stukken, omdat de stukken naar het oordeel van de gemeente onvoldoende aangeleverd zijn, of er onvoldoende verklaringen uit voortvloeien.⁶⁴ In een dergelijk geval kan de aanvraag buiten behandeling worden gesteld, omdat niet voldaan is aan de informatieplicht. Er wordt pas een inhoudelijk oordeel afgegeven, als de gemeente alle stukken heeft verkregen. De beslistermijn voor de gemeente gaat opnieuw lopen, nadat de aanvullende stukken zijn overgelegd. Dit kost veel tijd voor de horecaondernemer. De gemeente kan erover denken om in zo'n geval bijvoorbeeld alvast onder voorbehoud een oordeel te geven, op basis van de stukken die wel zijn aangeleverd.

4.1.4 'Rood vlaggetje'

Als de gemeente in het kader van een vergunningsaanvraag onderzoek doet naar de ondernemer en de onderneming en daar een bepaald onderbuikgevoel of vermoeden aan overhoudt, maar dit niet genoeg kan onderbouwen, raadt de geïnterviewde RIEC-medewerker aan om bij die onderneming als het ware een 'rood vlaggetje' te plaatsen.⁶⁵ De gemeente moet in dat geval de vergunning verlenen, maar ze kan daarna wel een oogje in het zeil houden en bijvoorbeeld handhavers op de onderneming af sturen om polshoogte te nemen. Indien de handhavers erachter komen dat iemand zich als leidinggevende gedraagt, die niet als leidinggevende op de vergunning staat, kan het voor de gemeente een reden zijn om de ondernemer nog eens de Bibob-formulieren in te laten vullen. Mogelijk hebben zij dan wel genoeg reden om de vergunning in te trekken. Hierbij kunnen de handhavers onder andere letten op de indicatoren uit het onderzoek.⁶⁶

4.2 Aanbeveling indicatorenlijst

De volgende aanbevelingen hebben betrekking op het toepassen van de gevonden indicatoren. Indicatoren kunnen een belangrijke rol spelen in de aanpak van ondermijning.⁶⁷ De gemeente kan de indicatoren gebruiken om de aanpak van ondermijning in de horecabranche in Amersfoort te versterken. Zoals in de resultaten is besproken, zijn in het onderzoek tien indicatoren gevonden die kunnen wijzen op ondermijning binnen de horecabranche in de gemeente Amersfoort.

⁶³ Respondenten 2 en 8.

⁶⁴ Respondent 3

⁶⁵ Respondent 15

⁶⁶ Zie paragraaf 3.2.2 voor de eindlijst met de indicatoren

⁶⁷ Stuurman, J., Kolthoff, E., Tillaart, J. & Kokkeler, B. (2020). Datagedreven zicht op ondermijning in woonwijken: een verkenning van de mogelijkheden om indicatoren te ontwikkelen om zicht te krijgen op ondermijning in woonwijken. *Tijdschrift Voor Veiligheid*, 19(1), 17–50.

4.2.1 Verspreiding indicatoren

Het kan voor de gemeente van belang zijn om te investeren in het verspreiden van de indicatoren die kunnen duiden op ondermijning. De gemeente Haarlem heeft voor de verspreiding van de indicatoren die mogelijk wijzen op ondermijning bijvoorbeeld gebruikgemaakt van flyers.⁶⁸ De gemeente Amersfoort kan dit voorbeeld volgen en flyers via de post verspreiden bij de inwoners van haar gemeente. Ook kan de gemeente Amersfoort deze flyer online delen, bijvoorbeeld op de website van de gemeente en sociale media. Op deze manier worden inwoners op de hoogte gebracht van de problematiek en wordt eventuele onwetendheid weggenomen. Burgers kunnen hierdoor weerbaarder worden gemaakt, aangezien weerbaarheid begint bij bewustwording. Daarnaast is het voor burgers makkelijker om een melding te doen als zij weten waarop zij moeten letten. Ook kunnen de indicatoren verspreid worden onder partijen als politie, handhavers en horecaondernemers van de gemeente Amersfoort. Het is hierbij van belang om de contactgegevens van de gemeente te vermelden op de flyer, zodat de burgers weten waar ze de problematiek kunnen melden. Er dienen ook contactgegevens te worden vermeld van een anoniem meldpunt, zoals Meld Misdaad Anoniem. Dit is noodzakelijk, want hiermee zijn mensen gebaat die liever in de anonimiteit willen blijven.

4.2.2 Toekomstig onderzoek

Tot slot wordt aanbevolen dat de indicatorenlijst die uit dit onderzoek naar voren is gekomen wordt geverifieerd.⁶⁹ Dit kan op verschillende manieren worden gedaan. Zo kunnen handhavers die naar aanleiding van de 'rode vlaggetjes' bij het controleren van bepaalde horecaondernemingen extra aandacht besteden aan deze indicatorenlijst.⁷⁰ Zij kunnen bijvoorbeeld op pad gaan met de lijst en turven welke indicatoren zij wel terugzien in het straatbeeld en welke niet. Op die manier kan wellicht worden bepaald hoeveel gewicht aan welke indicator kan worden toebedeeld. Naar aanleiding hiervan kan de indicatorenlijst worden aangepast door bepaalde indicatoren te verwijderen en wellicht enkele indicatoren toe te voegen. Ook kan de indicatorenlijst aan het RIEC Midden-Nederland worden voorgelegd. Het RIEC Midden-Nederland is met haar expertise op het gebied van ondermijning de aangewezen instantie om mee te denken over bruikbare indicatoren in de opsporing en bestrijding van ondermijning. Op deze manier kan een dynamisch systeem worden ontwikkeld dat continu op de praktijk kan worden aangepast.

Daarnaast is het interessant om nader onderzoek te doen naar de mogelijk relevante indicatoren voor de gemeente Amersfoort. Dit zijn indicatoren die zowel in de literatuur worden benoemd als in de interviews met onderzoekers en juristen, maar niet in de interviews met respondenten uit de praktijk in Amersfoort.⁷¹

4.3 Samenwerking

Bij de bestrijding van ondermijning staat de gemeente er niet alleen voor. De gemeente werkt samen met allerlei partijen met verschillende expertises. Daarom is het enorm van belang dat deze samenwerking zowel intern als extern goed verloopt. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op een aantal aanbevelingen betreffende de samenwerking in de bestrijding van ondermijning.

⁶⁸ Gemeente Haarlem. (2019). *Aanpak Ondermijning*.

⁶⁹ Zie paragraaf 3.2.2 voor de eindlijst met de indicatoren

⁷⁰ Zie paragraaf 4.1.4

⁷¹ Zie [Bijlage 5](#)

4.3.1 De organisatie binnen de gemeente

Eén van de respondenten wees ons op het instellen van een ondermijningsteam.⁷² Deze respondent heeft voordat hij werkzaam was als horeca advocaat een lange tijd bij een gemeente in de vergunningenprocedure gewerkt. Uit nader onderzoek blijkt dat in diverse gemeenten in Nederland, zoals in Rotterdam en Amsterdam, al wordt gewerkt met ondermijningsteams om de aanpak van ondermijning te bevorderen.⁷³ Hieruit volgt de aanbeveling om in Amersfoort een soortgelijk team op te zetten. Dit team kan bestaan uit diverse specialisten die werkzaam zijn bij de gemeente, zoals een criminoloog, een beleidsmedewerker uit het veiligheidsdomein, een aanspreekpunt die de belangen van ondernemers vertegenwoordigt en een jurist die bekend is met wetgeving omtrent de aanpak van ondermijning, zoals de Wet Bibob.

De gemeente Amersfoort heeft - verspreid over verschillende afdelingen - expertise en kennis over ondermijning tot haar beschikking. Diverse medewerkers van de gemeente houden zich bezig met de aanpak hiervan. Door het aanstellen van een ondermijningsteam wordt gestreefd deze kennis samen te brengen. Er zou meer slagkracht kunnen worden ontwikkeld doordat de medewerkers in dit ondermijningsteam zowel vanuit hun eigen afdeling en/of achtergrond als vanuit het thema ondermijning beschouwen.

Het Team Ondermijning kan zich enerzijds bezighouden met het in kaart brengen van de huidige ondermijningsproblematiek in al zijn verschijningsvormen. Anderzijds kan een focus liggen op de aanpak en bestrijding van de problematiek waarbij gelet wordt op het herkennen van signalen die kunnen wijzen op ondermijning. Voor de horecabranche kan daarvoor gebruik worden gemaakt van de onderzochte indicatoren.⁷⁴ Als laatste kan dit team zich buigen over de preventieve aanpak van ondermijning.

4.3.2 Integrale aanpak

Uit het Integraal Veiligheidsplan 2020-2022 blijkt dat de gemeente Amersfoort de ambitie heeft een intensievere samenwerking aan te gaan met bewoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en veiligheidspartners.⁷⁵ Deze aanpak wordt ondersteund door datgene wat uit de interviews in het huidige onderzoek naar voren is gekomen. Verschillende respondenten benadrukten namelijk het belang van een intensievere samenwerking tussen zowel publieke als private partijen.⁷⁶ Ook blijkt dat een grotere rol kan worden toebedeeld aan burgers in de aanpak van ondermijning.⁷⁷ De gemeente Amersfoort heeft momenteel een lokaal overleg ondermijning waarin het RIEC Midden-Nederland, de politie en handhaving aan deelnemen. Dit gaat echter over specifieke casuïstiek. De Belastingdienst wordt hier in een later stadium, vanwege de AVG, bij betrokken. De gemeente Amersfoort heeft hiermee een goede start gemaakt in het kader van een integrale aanpak.

Naast het instellen van een ondermijningsteam binnen de gemeente wordt aanbevolen om vertegenwoordigers van verschillende ketenpartners en tevens burgers samen te laten komen met dit ondermijningsteam. Dit om de integrale aanpak van ondermijning te bevorderen.

⁷² Respondent 8

⁷³ Politie. (2018, 23 april). *Alerte agent pakt met ondermijningsteam ruim 28.000 euro en peperduur horloge af.*; RTL Nieuws. (2020, 30 december). *Amsterdam: 'Noodlijdende horeca mag niet in verkeerde handen vallen'*; Burgh, R. van der, Chavannes, E., Lafour, G., Rotman, R., & Woude, A. van der. (2020, 21 oktober). *'Ze zijn hier zo lekker aan het witwassen'*.

⁷⁴ Zie paragraaf 3.2.2 voor de eindlijst met de indicatoren

⁷⁵ Gemeente Amersfoort. (2019). *Integraal veiligheidsprogramma 2020-2022.*

⁷⁶ Respondent 2, 5, 7, 9, 10 en 11

⁷⁷ Respondent 1, 5, 7, 10, 11 en 13

Tijdens deze samenkomsten met het Team Ondernijning kan het overleg worden gericht op de weerbaarheid tegen ondernijning en het verbeteren van de preventie van ondernijning. Partijen die relevant worden geacht om deel te laten nemen aan het Team Ondernijning zijn onder andere de handhavers, de Belastingdienst, het RIEC, de politie, een energieleverancier, de Kamer van Koophandel en de Koninklijke Horeca Nederland. Burgers kunnen betrokken worden via rondetafelgesprekken met het Team Ondernijning. Dit kunnen burgers zijn die zich onveilig voelen door ondernijning of zich weerbaarder willen maken tegen ondernijning. Zo kan een brug worden geslagen tussen de gemeente en haar burgers. De drie pijlers die centraal kunnen staan in deze gesprekken zijn: het creëren van een relatie waarbij wederzijds vertrouwen ontstaat, het vergroten van de alertheid op ondernijning en het meenemen van de stem van de burger in het veiligheidsbeleid waardoor zij zich meer gehoord voelen. Op deze wijze kunnen de burgers enerzijds benut worden als informatiebron en anderzijds weerbaarder gemaakt worden tegen ondernijning.

Een kanttekening bij deze burgerparticipatie is dat het averechts kan werken op de veiligheidsbeleving van de deelnemende burgers. Door de deelname aan de rondetafelgesprekken bestaat het gevaar dat deze burgers zich bewust worden van de echte omvang van de ondernijningsproblematiek. Dit kan zorgen voor grotere onveiligheidsgevoelens en een afname van het vertrouwen in de partijen die zich bezighouden met de bestrijding hiervan. De partijen die de rondetafelgesprekken voeren dienen zich bewust te zijn van dit risico.

Een aanbeveling die hierbij aansluit is het organiseren van voorlichtingsavonden voor de gemeente, partners en ondernemers. Het RIEC zou bij uitstek een geschikte organisatie zijn om op deze avonden informatie te verschaffen over ondernijning. Tijdens deze voorlichtingsavonden kan een helder beeld worden geschetst over wat ondernijning inhoudt. Daarnaast kan worden gewezen op de gevaren die het met zich meebrengt, zoals het bewust of onbewust met criminelen in zee gaan. Op deze manier wordt getracht aanwezigen meer bewust te maken van de problematiek omtrent ondernijning.

5. Conclusie

5.1 De rol van de gemeente

De belangrijkste conclusie met betrekking tot de rol van de gemeente is dat een spanning lijkt te bestaan tussen de rol van de burgemeester als burgervader en de rol van de burgemeester als handhaver van de openbare orde en bestrijder van ondermijning. De gemeente Amersfoort maakt fanatiek gebruik van de Wet Bibob om ondermijning in de horecabranche tegen te gaan. Deze wet wordt als een waardevol instrument gezien, omdat de toetsing van de vergunningen een extra drempel vormt voor malafide ondernemers die zich willen vestigen. Op grond van deze wet kan de gemeente de achtergrond van iedere horecaondernemer en zijn zakelijke relaties checken. Zo kan de gemeente voorkomen dat zij door het verlenen van vergunningen illegale activiteiten faciliteert. Het is voor bonafide horecaondernemers ook van belang dat interventies plaatsvinden. Zij kunnen nadelen ondervinden van het concurrentievoordeel wat ontstaat bij malafide ondernemers, omdat zij opbrengsten hebben uit illegale praktijken. De gemeente Amersfoort heeft met behulp van de wet Bibob al een aantal succesvolle interventies kunnen doen op malafide ondernemers.

De inzet van de Wet Bibob is echter niet onomstreden gebleken. Zowel verschillende rechtswetenschappers als een aantal respondenten uit dit onderzoek zetten kanttekeningen bij de manier waarop de Wet Bibob door gemeenten wordt ingezet. Ten eerste stellen de geïnterviewde horecaondernemers en horeca juristen dat de vergunningsprocedure erg zwaar is en bovendien een groot risico aan de kant van de ondernemer vergt. Ook wordt gesteld dat indien een horecaondernemer tegen een besluit van de gemeente (weigering of intrekking vergunning) in bezwaar gaat, deze procedure erg tijdrovend is en de ondernemer als gevolg van de lange procedure de kans heeft om failliet te gaan. Daarnaast stellen de geïnterviewde horecaondernemers dat de motivering van de gemeente om een vergunning niet te verlenen of in te trekken in sommige gevallen te summier en onduidelijk is. Tot slot wordt door een geïnterviewde RIEC-medewerker de gemeente aanbevolen om bij horecaondernemingen waarvan de vergunning niet geweigerd kan worden, maar die wel verdacht worden bevonden, een 'rood vlaggetje' te plaatsen. Op die manier kan ook nadat een vergunning eenmaal is verleend toch nog controle worden uitgeoefend op de horecaondernemers.

5.2 Indicatoren

De indicatoren die kunnen wijzen op ondermijning in de horecabranche zijn: beperkte/afwijkende/onregelmatige openingstijden, verloedering, ontoegankelijke/onaantrekkelijke uitstraling, overlast door criminaliteit (in verleden), geen gasten of weinig gasten ten opzichte van soort onderneming, bliksembezoek van voertuigen/personen (niet passend bij de zaak), onverklaarbare financiering, omzet niet in verhouding tot bedrijfsactiviteit, een ongebruikelijke hoeveelheid contant geld aanwezig en regelmatig nieuwe vergunning/nieuwe eigenaren.

Wat betreft de indicatorenlijst wordt het volgende aanbevolen. Ten eerste wordt geadviseerd om de indicatoren te verspreiden onder inwoners, politie, handhavers en horecaondernemers van de gemeente Amersfoort met het doel om hen bewuster te maken van ondermijning. Door informatiefolders via de post of sociale media te verspreiden, krijgen burgers kennis over ondermijning en kunnen zij hiervan eerder een melding maken. Ten tweede wordt aanbevolen om de indicatoren in de praktijk te verifiëren door middel van controles door handhavers. Tijdens de controles bij horecaondernemingen kan extra aandacht worden besteed aan de indicatorenlijst. Naar aanleiding van controles kan de indicatorenlijst worden aangepast. Tevens kan de indicatorenlijst aan het RIEC Midden-Nederland worden voorgelegd.

De volgende aanbevelingen hebben betrekking op een intensievere samenwerking. Allereerst wordt het relevant geacht om een Team Ondernijning binnen de gemeente Amersfoort in te stellen. In dit team zitten diverse specialisten die zich bezighouden met het in kaart brengen van ondernijning en de aanpak ervan. Daarnaast wordt aanbevolen diverse ketenpartners te betrekken om de integrale aanpak te bevorderen. Het Team Ondernijning kan bovendien rondetafelgesprekken organiseren waar burgers aan kunnen deelnemen. Afsluitend wordt het relevant geacht voorlichtingsavonden over ondernijning te organiseren om zo de aanwezigen bewust te maken van deze problematiek en daarmee de weerbaarheid te vergroten.

6. Bronnenlijst

- Anti Money Laundering Centre. (2020). *Witwasindicatoren*.
<https://www.amlc.nl/wp-content/uploads/2020/04/witwasindicatoren-april-2020-1.pdf>
- Bolsius, Y., Höcük, S., Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2018). *Indicatoren van (georganiseerde) criminaliteit en ondermijning op bedrijventerreinen: Een verkennend onderzoek in de gemeente Tilburg*. CentErdata.
https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/2353/2836_Volldige_Tekst_tcm28-368314.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Boutellier, H., Steden, R., Eski, Y. & Boelens, M. (2020). Een einde aan ondermijning: Over de toekomst en werking van een nieuwe veiligheidsstrategie. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 19(1), 3-16. <https://doi.org/10.5553/TvV/187279482020019001001>
- Burgh, R. van der, Chavannes, E., Lafour, G., Rotman, R. & Woude, A. van der. (2020, 21 oktober). 'Ze zijn hier zo lekker aan het witwassen'. <https://www.groene.nl/artikel/ze-zijn-hier-zo-lekker-aan-het-witwassen>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019). *Standaard Bedrijfs Indeling 2008: Versie 2019: Update 2021*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/classificaties/activiteiten/sbi-2008-standaard-bedrijfsindeling-2008/de-structuur-van-de-sbi-2008-versie-2019>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.). *Wat valt onder horeca?*
<https://www.cbs.nl/nl-nl/faq/specifiek/wat-valt-onder-horeca>
- Enquêtecommissie Opsporingsmethoden. (1996). *Enquête Opsporingsmethoden: Rapport 'Inzake opsporing' van de Enquêtecommissie Opsporingsmethoden*. Sdu Uitgevers.
https://opmaat.sdu.nl/hulkStatic/SDU/OP/kst-24072-11/sharp_/ANX/kst-24072-11.pdf
- Gemeente Amersfoort. (2019). *Integraal veiligheidsprogramma 2020-2022*.
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjhuNr-qjxAhWzBGMBHVplAxIQFjAAegQIBBAD&url=https%3A%2F%2Fwww.amersfoort.nl%2Fweb%2Ffile%3Fuuid%3Dff98645b-2a9f-4328-8fbb-d5dc8b5d27dc%26owner%3Da46adc0b-3fdf-46de-afba-c11e346680c1%26contentid%3D10456&usg=AOvVaw3_-v17LaBMtKj3EsUnhTsG
- Gemeente Amersfoort. (z.d.). *Signaalkaart ondermijning autobranche*.
<https://www.amersfoort.nl/project/georganiseerde-ondermijnende-criminaliteit.html>
- Gemeente Haarlem. (2019). *Aanpak Ondermijning*.
<https://gemeentebestuur.haarlem.nl/Evenement/2019/10/10/Raadsmarkt-Ondermijning>
- Hoek, D. op de. (2019). De Wet Bibob: ontwikkelingen jurisprudentie. *Gemeentestem*, 173(7499), 886-891. <https://labre.nl/2019/12/16/publicatie-de-wet-bibob-ontwikkelingen-jurisprudentie-gemeentestem-2019-173-p-886-891/>
- Kruisbergen, E. W., Leukfeldt, E. R., Kleemans, E. R. & Roks, R. (2018). *Georganiseerde criminaliteit en ICT: Rapportage in het kader van de vijfde ronde van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit*. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/203>
- Kruize, P. & Gruter, P. (2020). 'Criminele gebouwen' De faciliterende rol van woningen & bedrijfsruimten bij ondermijnende criminaliteit in Nederland en vier EU-landen. WODC. <https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/3027/3092-criminele-gebouwen-volledige-tekst.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lam, J., Wal, R. van der & Kop, N. (2018). *Sluipend gif: Een onderzoek naar ondermijnende criminaliteit*. Boom Criminologie.
<https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/94236.PDF>
- Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van. (2018). *Notoire straten: Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.

- <https://www.mehlbaumonderzoek.nl/wp-content/uploads/2018/06/Publicatie-Notoire-Straten.pdf>
- Mein, A. (2010). Uitbreiding bevoegdheden ter handhaving van de openbare orde en veiligheid: een versterking of verzwakking van de positie van de burgemeester? *Tijdschrift voor Veiligheid*, 9(3), 34-44. https://www-bjutijdschriften-nl.vu-nl.idm.oclc.org/tijdschrift/tijdschriftveiligheid/2010/3/TvV_1872-7948_2010_009_003_004.pdf
- Politie (2018, 23 april). Alerte agent pakt met ondermijningsteam ruim 28.000 euro en peperduur horloge af. <https://www.politie.nl/nieuws/2018/april/23/07-alerte-agent-pakt-met-ondermijningsteam-ruim-28.000-euro-en-peperduur-horloge-af.html>
- Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2020). Met datascience op zoek naar indicatoren van georganiseerde criminaliteit en ondermijning. *Proces*, 99(2), 85-101. <https://doi.org/10.5553/PROCES/016500762020099002002>
- Raad van State. (2019). *De rol van gemeenten in de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning*. <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/publicaties/2019/04/02/de-rol-van-gemeenten-in-de-bestuurlijke-en-integrale-aanpak-van-ondermijning/TK+Bijlage+De+rol+van+gemeenten+in+de+bestuurlijke+en+integrale+aanpak+van+ondermijning.pdf>
- Regionale Informatie- en Expertise centra's (z.d.). *Communicatietoolkit: Stop criminele 'weldoeners' in de horeca*. <https://www.riec.nl/corona/horeca>
- RTL Nieuws. (2020, 30 december). Amsterdam: 'Noodlijdende horeca mag niet in verkeerde handen vallen'. <https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/5206008/amsterdam-horeca-criminaliteit-investeerdcrisis-corona-halsema>
- Schoenmakers, Y., Bremmers, B. & van Wijk, A. (2012). *Oosterse teelt: Vietnamezen in de hennep teelt*. Bureau Beke. https://www.bureaubeke.nl/doc/2012/download_Oosterse_teelt.pdf
- Spapens, A.C.M. (2019). Bestuurlijke aanpak van ondermijning: ervaringen in Nederland en het buitenland. *Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving*, (2), 85-92. <https://doi.org/10.5553/TBSenH/229567002019005002002>
- Stuurman, J., Kolthoff, E., Tillaart, J. & Kokkeler, B. (2020). Datagedreven zicht op ondermijning in woonwijken: een verkenning van de mogelijkheden om indicatoren te ontwikkelen om zicht te krijgen op ondermijning in woonwijken. *Tijdschrift Voor Veiligheid*, 19(1), 17-50. <https://doi.org/10.5553/TvV/187279482020019001002>
- Tops, P.W., & Torre, E.J. van der (2014). *Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit*. Tilburg University. https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Onderwerpen/Georganiseerde_criminaliteit/Documenten/Wijkenaanpak_en_ondermijnende_criminaliteit/wijkenaanpak-en-ondermijnende-criminaliteit1-1.pdf
- Vorm, B., van der. (2020). De uitbreiding van de sluitingsbevoegdheid in artikel 174a Gemeentewet en de taak van de burgemeester als sheriff. *Tijdschrift voor Bijzonder Strafrecht & Handhaving*, 6(4), 157-160. <https://doi.org/10.5553/TBSenH/229567002020006004001>

7. Bijlagen

Bijlage 1: Respondentenlijst

Respondentnummer	Functie	Datum
Respondent 1	Horecaondernemer in Amersfoort	3 mei 2021
Respondent 2	Horecaondernemer in Amersfoort	5 mei 2021
Respondent 3	Advocaat met specialisatie in het horecarecht	5 mei 2021
Respondent 4	Jurist met specialisatie in het horecarecht	5 mei 2021
Respondent 5	Onderzoeker op het gebied van veiligheid en criminaliteit	6 mei 2021
Respondent 6	Onderzoeker en hoogleraar op het gebied van criminaliteit	10 mei 2021
Respondent 7	Handhaver in Amersfoort	11 mei 2021
Respondent 8	Advocaat met specialisatie in het horecarecht	12 mei 2021
Respondent 9	RIEC-medewerker, voorheen werkzaam bij de politie	12 mei 2021
Respondent 10	Onderzoeker op het gebied van ondermijning	14 mei 2021
Respondent 11	Wijkagent in Amersfoort	15 mei 2021
Respondent 12	RIEC-medewerker	16 mei 2021
Respondent 13	Vergunningsverlener van de gemeente Amersfoort	17 mei 2021
Respondent 14	Jurist van de gemeente Amersfoort	17 mei 2021
Respondent 15	RIEC-medewerker met specialisatie in wet Bibob	17 mei 2021
Respondent 16	Medewerker ondermijning van de gemeente Amersfoort	17 mei 2021

Bijlage 2: Indicatorenlijst A

Indicatoren voor ondermijning				
Categorie	Subcategorie	Indicator	Bron	
Bedrijvigheid	Marketing	Geen/onduidelijke website	- AMLC (2020) - Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)	
		Weinig/geen inspanning gasten werving	- Mehlbaum e.a. (2018) - Tops & Van der Torre (2014)	
	Bedrijfsactiviteit	Werkplaatsen waar niemand aan het werk is	- RIEC (z.d.b)	
		Geen bedrijfsactiviteiten	- Stuurman e.a. (2020)	
		Onduidelijke bedrijfsactiviteiten	- RIEC (z.d.b)	
		Assortiment verandert niet	- Mehlbaum e.a. (2018)	
		Geen verloop in producten	- Mehlbaum e.a. (2018)	
	Openingstijden	Activiteiten afwijkend van de openingstijden	- Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018)	
		Beperkte openingstijden	- Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)	
		Openingstijden niet passend bij soort onderneming	- Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)	
	KvK	Feitelijke exploitatie wijkt af van de omschrijving in het KvK-register	- Mehlbaum e.a. (2018)	
	Ligging en uitstraling	Fysieke kenmerken	Dure auto's op oprit	- Lam e.a. (2018)
			Geen duidelijke identiteit op de winkelpui	- Mehlbaum e.a. (2018)
			Ontoegankelijke uitstraling	- Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018)
Dichte gordijnen/ afgeplakte ramen/rolluiken			- Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)	

		Verloedering	<ul style="list-style-type: none"> - Bolsius e.a. (2018) - Mehlbaum e.a. (2018) - Prüfer en Kolthoff (2020)
	Locatie	Problematiek/overlast in een buurt (door criminaliteit)	<ul style="list-style-type: none"> - Bolsius e.a. (2018) - Bruijn (2020) - Kruize & Gruter (2020) - Lam e.a. (2018) - RIEC (z.d.b) - Tops & Van der Torre (2014)
		Onvoldoende (sociale) controle/toezicht en handhaving	<ul style="list-style-type: none"> - Bolsius e.a. (2018) - Klima (2011) - Kruize & Gruter (2020) - Tops & Van der Torre (2014)
		Locatie niet passend bij type onderneming	<ul style="list-style-type: none"> - Kruize & Gruter (2020) - RIEC (z.d.b)
		Kwetsbare buurten/achterstandswijken	<ul style="list-style-type: none"> - Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018) - Tops & Van der Torre (2014)
		Panden in luxe buurten	<ul style="list-style-type: none"> - Kruize & Gruter (2020)
Klandizie	Gasten hoeveelheid	Weinig/geen gasten	<ul style="list-style-type: none"> - Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)
		Aanloop niet passend bij de onderneming	<ul style="list-style-type: none"> - Kruisbergen e.a. (2019) - Stuurman e.a. (2020)
		Veel in- en uitloop van gasten	<ul style="list-style-type: none"> - Mehlbaum e.a. (2018)
	Gasten kenmerken	Regelmatig gasten met antecedenten	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020) - Kruize & Gruter (2020) - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)
		Louche publiek	<ul style="list-style-type: none"> - Tops & Van der Torre (2014)
		Bliksembezoeken van voertuigen/personen	<ul style="list-style-type: none"> - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)
Ondernemers	Ondernemers	Regelmatige wisseling van eigenaren	<ul style="list-style-type: none"> - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)

		Onduidelijk wie de eigenaar is	- RIEC (z.d.b)
		Ondernemers met antecedenten	- Mehlbaum e.a., (2018) - Kruize & Gruter (2020)
		Onverklaarbaar privévermogen eigenaar (niet in verhouding met inkomsten)	- Lam e.a. (2018) - RIEC (z.d.b)
		Ondernemer opent in korte tijd meerdere zaken	- RIEC (z.d.b)
		Ondernemingen die geen deel uitmaken van ondernemers- of eigenarenvereniging	- Prüfer & Kolthoff (2020)
		Ondernemers met machtspositie in vastgoed	- RIEC (z.d.b) - Stuurman e.a. (2020)
Personeel	Aantal personeelsleden	Opvallend weinig (minder dan 5 werknemers) of juist veel personeel	- Bolsius e.a. (2018) - Kruize & Gruter (2020) - RIEC (z.d.b)
Vergunningen	Wisseling eigenaren /vergunningshouders	Regelmatige wisseling van eigenaren / vergunninghouders	- RIEC (z.d.b) - Mehlbaum e.a. (2018)
Overig	Meldingen	Het aantal meldingen (veel of weinig) over criminaliteit bij de Politie, Meld Misdaad Anoniem en/of het Centraal Meldpunt Gemeente	- Bolsius e.a. (2018)

Indicatoren voor drugscriminaliteit			
Categorie	Subcategorie	Indicator	Bron
Bedrijvigheid	Bedrijfsactiviteit	Deur wordt niet geopend wanneer er iemand binnen blijkt te zijn	- RIEC (z.d.b)
		Onbereikbaar/niet opendoen	- Kruize & Gruter (2020)
Ligging en uitstraling	Fysieke kenmerken	Ongebruikt pand	- Kruize & Gruter (2020)
		Drugsafval op straat	- RIEC (z.d.b)
		Drugsgeur	- Kruize & Gruter (2020)

		Ontluchting: afzuiginginstallaties, tocht, condensvorming	- Kruize & Gruter (2020)
		Warmteafgifte: warme vloeren/muren/plafonds	- Kruize & Gruter (2020)
		Licht/elektriciteit: stroomstoringen, branden, kunstlicht	- Kruize & Gruter (2020)
		Waterschade bij onderburen	- Kruize & Gruter (2020)
	Locatie	Beschutte/afgelegen locaties	- Kruize & Gruter (2020)
		Afwezigheid van straatverlichting	- Kruize & Gruter (2020)
		Objecten die vrij zicht hinderen	- Kruize & Gruter (2020)
		Goede toegang via verschillende wegen	- Kruize & Gruter (2020)
		Buurt die bekend staat om drugsproblematiek	- Bruijn (2020)
	Klandizie	Gasten: kenmerken	Aanloop (bekende) drugsgebruikers/dealers
Overig	Meldingen	Klachten/vermoedens van omwonenden over drugshandel	- RIEC (z.d.b)

Indicatoren voor witwassen			
Categorie	Subcategorie	Indicator	Bron
Bedrijvigheid	Bedrijfsactiviteit	Niet alles wordt aangeslagen op de kassa, of er worden juist extra dingen aangeslagen op de kassa	- RIEC (z.d.b)
Ligging en uitstraling	Locatie	Veel dezelfde zaken in een straat	- LIEC (2020) - Mehlbaum e.a. (2018)
Eigenaren	Ondernemers	Tenaamstelling bedrijf op naam van een ander dan de eigenaar	- AMLC (2020)
Financieel	Investerings	Niet/nauwelijks investeringen in de onderneming	- Mehlbaum e.a. (2018)

		Aankopen/investeringen niet in verhouding met inkomsten	<ul style="list-style-type: none"> - Kruize & Gruter (2020) - RIEC (z.d.b)
Omzet		Omzet niet in verhouding tot bedrijfsactiviteit	<ul style="list-style-type: none"> - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b) - Soudijn & Akse (2012) - Tops & Van der Torre (2014)
		De winstmarge is ongebruikelijk in de branche	<ul style="list-style-type: none"> - Soudijn & Akse (2012)
		Gebrek aan bedrijfsactiviteit, maar wel omzet	<ul style="list-style-type: none"> - RIEC (z.d.b)
		Sterke stijging van de omzet in korte tijd	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020) - Soudijn & Akse (2012).
Liquide middelen		Ongebruikelijke hoeveelheid contant geld aanwezig	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020) - Kruisbergen e.a. (2012) - Kruize & Gruter (2020) - Snippe e.a. (2017)
		Hoog kassaldo dat buitensporig is voor de branche	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020)
		Diverse (vreemde) valuta voor de onderneming	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020) - Soudijn & Akse (2012)
		Irreële contante omzet	<ul style="list-style-type: none"> - Soudijn & Akse (2012)
		Voorkeur voor contante betalingen	<ul style="list-style-type: none"> - Kruize & Gruter (2020) - RIEC (z.d.b) - Snippe e.a. (2017)
		Onverklaarbare financiering	<ul style="list-style-type: none"> - Mehlbaum e.a. (2018) - RIEC (z.d.b) - Tops & Van der Torre (2014)
Financiering		Verstreking lening door een niet-financiële instelling	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020)
		Geen schriftelijke leningsovereenkomst aanwezig	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020)
		Geen of geen reëel aflossingsschema	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020)
		Geen marktconforme rente	<ul style="list-style-type: none"> - AMLC (2020)

		Leensom komt in contanten	- AMLC (2020)
		Bij betalingsachterstanden worden geen incassomaatregelen genomen	- AMLC (2020)
	Huur- of koop pand	Verhandelde aan-/verkoop prijs pand is niet in verhouding tot vergelijkbaar vastgoed	- Soudijn & Akse (2012)
		Betrokken partijen hebben onderlinge criminele relaties	- Soudijn & Akse (2012)
		Eén van de partijen gaat failliet vanwege diens betrokkenheid bij de ABC-verkoop	- Soudijn & Akse (2012)
		Financiering zonder hypotheek	- RIEC (z.d.b)
	Betalingen	Gedane of ontvangen betalingen waarbij de schriftelijke overeenkomsten onduidelijk/niet beschikbaar zijn	- AMLC (2020)
		Hoge inkoopfacturen met een zeer globale omschrijving	- AMLC (2020)
		Betalingen naar persoonlijke bankrekeningen i.p.v. zakelijke bankrekeningen	- AMLC (2020)
		Betalingen aan entiteiten die niet hebben deelgenomen aan projecten of transacties	- AMLC (2020)
		Transacties die niet passen bij de aard van de onderneming	- AMLC (2020)
		De transacties/uitgavenpatroon staan niet in verhouding tot de inkomsten	- AMLC, 2020 - Soudijn & Akse (2012)
	Geldstortingen	Het ontbreken van een legale economische verklaring voor het wisselen van grote geldbedragen	- AMLC (2020)

		'Smurfen': kleinere kasstortingen gedurende een korte periode om een melding door de bank te voorkomen	- AMLC (2020)
--	--	--	---------------

Indicatoren voor illegale kansspelen

Categorie	Subcategorie	Indicator	Bron
Bedrijvigheid	Marketing	Reclame over kansspelen op o.a. website	- Homburg & Oranje (2009) - Wilkinson e.a. (2008)
Ligging en uitstraling	Fysieke kenmerken	Pand opgedeeld in compartimenten	- Spapens & Bruinsma (2015)
		Aanwezigheid van gokzuilen of computer terminals (laptop, tablet of smartphone met specifieke software en een ticketprinter)	- Homburg & Oranje (2009) - Kruize & Gruter (2020)
		Camerabewaking bij locaties met gokzuilen	- Spapens & Bruinsma (2015)
		Elektronische bediening van de voordeur	- Spapens & Bruinsma (2015)

Indicatoren mensenhandel

Categorie	Subcategorie	Indicator	Bron
Personeel	Arbeidsomstandigheden	(Dreiging van) fysiek geweld tegen de werknemer	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)
		Illegaal verblijf van de werknemer	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)
		Gebonden aan werkgever door onderdak, schuld of voedsel	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)
		De werkgever/tussenpersoon heeft de (reis)documenten van de werknemer ingenomen	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)

		Gedwongen (gevaarlijk) werk	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)
		Onredelijke werktijden	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)
		De werknemer krijgt niet of minder dan het minimumloon betaald	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)
		Ook bij ziekte moet gewerkt worden	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007)
		De werknemer mag niet of nauwelijks contact onderhouden met de buitenwereld	- Dettmeijer-Vermeulen e.a. (2007) - Lestrade & Ten Kate (2009)
	Gasten	Mannen die rondhangen	- RIEC (z.d.b)
		Onbekende mannen die aanbellen	- RIEC (z.d.b)

Gebruikte literatuur indicatorenlijst A

- Anti Money Laundering Centre. (2020). *Witwasindicatoren*.
<https://www.amlc.nl/wp-content/uploads/2020/04/witwasindicatoren-april-2020-1.pdf>
- Bolsius, Y., Höcük, S., Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2018). *Indicatoren van (georganiseerde) criminaliteit en ondermijning op bedrijventerreinen: Een verkennend onderzoek in de gemeente Tilburg*. WODC.
https://www.centerdata.nl/sites/default/files/2836_vollidige_tekst_tcm28-368314.pdf
- Bruijn, L.M. (2020). De bestuurlijke strijd tegen drugscriminaliteit: De War on Drugs vermomd als aanpak ondermijning. In: A.J. Wilschut, J.V. de Kort en L.M. Bruijn (red.), *Ondermijning: preadviezen* (pp. 81-116). Boom Juridisch. <https://verenigingbestuursrecht.nl/wp-content/uploads/2020/04/Jonge-VAR-18-ondermijning.pdf>
- Dettmeijer-Vermeulen, C. E., Boot-Matthijssen, M., Dijk, E. M. H. van, Jonge van Ellemeet, H. de, Koster, D. A. C. & Smit, M. (2007). *Mensenhandel: Vijfde rapportage van de Nationaal Rapporteur*.
https://www.nationaalrapporteur.nl/binaries/nationaalrapporteur/documenten/rapporteur/2007/06/15/vijfde-rapportage-nationaal-rapporteur-mensenhandel/rapportage-5-%28ned%29-2006_tcm23-34835.pdf
- Homburg, G. H. J. & Oranje, E. (2009). *Aard en omvang van illegale kansspelen in*

- Nederland. WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/1678>
- Kruisbergen, E. W., Bunt, H. G. van de & Kleemans, E. R. (2012). *Georganiseerde criminaliteit in Nederland: Vierde rapportage op basis van de Monitor Georganiseerde Criminaliteit*. Boom Lemma uitgevers.
<https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/710011/O%26B306+Volledige+tekst.pdf>
- Kruisbergen, E. W., Roks, R. A. & Kleemans, E. R. (2019). *Georganiseerde criminaliteit in Nederland: daders, verwevenheid en opsporing*.
https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/93906299/Cahier_2019_17_Volledige_tekst_tcm28_419615.pdf
- Kruize, P. & Gruter, P. (2020). *Criminele gebouwen: De faciliterende rol van woningen & bedrijfsruimten bij ondermijnende criminaliteit in Nederland en vier EU-landen*. WODC. <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3027>
- Lam, J., Wal, R. van der & Kop, N. (2018). *Sluipend gif: Een onderzoek naar ondermijnende criminaliteit*. Boom Criminologie.
<https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/94236.PDF>
- Landelijk Informatie en Expertise Centrum. (2019). *Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/10/18/tk-bijlage-landelijk-beeld-ondermijnende-criminaliteit>
- Lestrade, S. & Kate, W. ten (2009). De Strafbaarstelling van 'overige uitbuiting' binnen mensenhandel. *NJCM-Bulletin*, 34(8), 852-870. <https://njcm.nl/wp-content/uploads/ntm/DE-STRAFBAARSTELLING-VAN-OVERIGE-UITBUITING-BINNEN-MENSENHANDEL.pdf>
- McDowell, J. & Novis, G. (2001). The consequences of money laundering and financial crime. *Economic Perspectives*, 6(2), 6-8.
<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:M9YI42RrUcJ:https://www.hsdl.org/%3Fview%26did%3D3549+&cd=1&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>
- Mehlbaum, S., Schoenmakers, Y. & Zanten, J. van (2018). *Notoire straten: Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*. Politie & Wetenschap.
<https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiekunde/2018/notoire-straten-306/>
- Prüfer, P. & Kolthoff, E. (2020). Met datascience op zoek naar indicatoren van georganiseerde criminaliteit en ondermijning. *Proces*, 99(2), 85-101. doi: 10.5553/PROCES/016500762020099002002
- Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)(z.d.). *Signalenboekje: ondermijnende criminaliteit* [Powerpoint-slides]. RIEC Rotterdam.
<https://veiligheidsalliantie.nl/ondermijning/ondermijning/>
- Productie en distributie van softdrugs in Noord-Nederland. Politie & Wetenschap.
<https://www.politieenwetenschap.nl/publicatie/politiekunde/2017/tussen-onder-en-boven-296/>
- Snippe, J., Mennes, R., Sijstra, M. & Bieleman, B. (2017). *Tussen onder en boven*. Politie & Wetenschap. <https://www.politieenwetenschap.nl/cache/files/60d399fae9fcdPK90.pdf>
- Soudijn, M. & Akse, T. (2012). *Witwassen: Criminaliteitsbeeldanalyse 2012*.
<https://www.politieacademie.nl/kennisonderzoek/kennis/mediatheek/PDF/87742.PDF>
- Spapens, A. & Bruinsma, M. Y. (2015). *Fenomeenonderzoek gokzuilen*. Boom Lemma uitgevers.

- https://pure.uvt.nl/ws/portalfiles/portal/9026194/Fenomeenonderzoek_gokzuilen.pdf
- Stuurman, J., Kolthoff, E., Tillaart, J. & Kokkeler, B. (2020). Datagedreven zicht op ondermijning in woonwijken: een verkenning van de mogelijkheden om indicatoren te ontwikkelen om zicht te krijgen op ondermijning in woonwijken. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 19(1), 17–50. <https://doi.org/10.5553/TvV/187279482020019001002>
- Tops, P. W. & Torre, E. J. van der (2014). *Wijkenaanpak en ondermijnende criminaliteit*. Tilburg University.
https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Onderwerpen/Georganiseerde_criminaliteit/Documenten/Wijkenaanpak_en_ondermijnende_criminaliteit/wijkenaanpak-en-ondermijnende-criminaliteit1-1.pdf
- Wilkinson, C., Vunderink, L. & Heijden, P. G. M. van der (2008). *Een slimme gok? Onderzoek naar de aard en de omvang van illegale kansspelen in Nederland vast te stellen*.
https://repository.wodc.nl/bitstream/handle/20.500.12832/1677/volledige-tekst_tcm28-69814.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Bijlage 3: Indicatorenlijst B

Indicatoren voor ondermijning			
Categorie	Subcategorie	Indicator	Respondenten
Bedrijvigheid	Gebrek aan marketing	Geen/slechte website	R5 R9
		Website zonder concrete informatie (openingstijden)	R10
		Website gelinkt aan buitenland	R10
		Slechte reclame	R9
		Geen of slecht bijgehouden sociale media	R9
	Recensies	Slechte recensies op Google	R9
	Bedrijfsactiviteit	Niet op Thuisbezorgd	R5
		Geen bedrijfsactiviteiten	R10
		Afwijkende bedrijfsactiviteiten	R10
		Onduidelijk wie de leverancier is	R9
	Openingstijden	Activiteiten afwijkend van de openingstijden (activiteiten na sluitingstijd)	R5 R10
		Beperkte openingstijden	R10
		Openingstijden niet passend bij soort onderneming	R10
	KvK-inschrijving	Geen KvK-inschrijving	R10
		Meerdere KvK-inschrijvingen op één pand	R9
	Inkopen	Inkopen via tussenpersonen	R9
	Gastvrijheid	Geen gastvrijheid	R5
	Ligging en uitstraling	Fysieke kenmerken van het pand	Ontoegankelijke uitstraling
Onverzorgd pand			R9
Niet aantrekkelijk			R5
Dichte gordijnen / afgeplakte ramen			R5 R9

		Kelder	R10
		Geen naam op gevel	R10
		Veel post achter deur	R10
		Verloedering	R5 R9
		Pand opgedeeld in compartimenten	R9
		Camera's	R9
		Leegstaand	R8
	Apparaten	Aanwezigheid laptops (Illegaal gokken)	R6
	Locatie	Eerdere plaatsgevonden criminele activiteiten	R5
		Locatie niet passend bij type onderneming	R5 R9
Kwetsbare wijken		R9	
Dure auto's voor oprit		R15	
Klandizie	Gasten	Regelmatig gasten met antecedenten	R5 R6 R9 R10
		Weinig / geen gasten	R5 R6 R10
		Gasten met veel contant geld op zak	R10
		Dezelfde groep mensen die de onderneming bezoekt	R8
	Bliksembezoeken	Bliksembezoeken voertuigen / personen	R5 R8
Ondernemers	Wisseling van eigenaren	Regelmatige wisseling van eigenaren	R6 R9 R10
	Ondernemers	Geen formeel inkomen	R5
		Zonder horeca ervaring	R5 R15
		Met antecedenten (met strafblad)	R6 R15
		Met machtspositie in vastgoed	R6
Met gesloten houding naar buitenstaanders	R10		

Personeel	Personeel	Personeel met antecedenten	R9
Financieel	Investeringen	Investering door personen met antecedenten	R6
		Financiering uit het buitenland	R5 R6
		Onverklaarbare financiering	R5 R15
		Onverklaarbare (dure) verbouwingen	R5
	Omzet	Vermoedens niet kloppende omzet	R5
		Omzet niet in verhouding tot aantal gasten	R9
	Liquide middelen	Ondernemingen waarin veel contant geld omgaat	R6 R10
		Veel fooi	R10
	Huurprijzen	Hoge huurprijzen	R9
	Vergunningen	Vergunningsaanvraag	Intakegesprek vergunning met gemeente: twee personen. Persoon die op vergunning staat zegt niks, de ander regelt alles.
De aanvrager komt alleen, maar moet nog veel aanleveren, die moet nog vragen beantwoorden en de hele tijd komt er een gemachtigde op de lijn met die antwoorden			R15
Vergunning(saanvraag) door iemand zonder horeca ervaring			R15
Feitelijke exploitatie verschilt van omschrijving op vergunning (of KvK)			R6 R15
Aanvraag op naam van iemand anders (zonder strafblad)			R5 R15
Niet-vergunningsplichtige bedrijven			R6 R9
Regelmatig nieuwe vergunningsaanvragen			R9

Overig	Naleving regels	Niet naleven andere regels (voedsel en waren regels)	R5
	Aftappen	Aftappen elektriciteit	R5
	Meldingen	Meld Misdaad Anoniem	R9
		Politie (Financial Intelligence Unit)	R5 R9
		Gemeente	R9
Openheid	Geen openheid van zaken over horecaonderneming naar buitenwereld	R10	

Bijlage 4: Indicatorenlijst C

Indicatoren voor ondermijning			
Categorie	Subcategorie	Indicator	Respondenten
Bedrijvigheid	Producten	Drank marges niet passend bij soort onderneming	R2
		Tapkraan niet in gebruik	R1
		Verschillende merken van bepaald soort drank (geen reguliere overeenkomst met drankleverancier)	R1
	Liquiditeiten	Geen kasregister	R2
		Pinapparaat vaak kapot	R1
		Ongebruikelijke contant/pin ratio (veel cash, weinig pin)	R1
	Openingstijden	Onregelmatige openingstijden	R1
Ligging en uitstraling	Fysieke kenmerken van het pand	Verloedering	R2
		Niet aantrekkelijk (weinig uitnodigende zaak)	R1
		Anonimiteit	R11
		Pand verandert snel van soort onderneming	R7
		Zaken die vaak vernieuwd worden	R1
		Leegstaand	R7
	Locatie	Dezelfde persoon die voortduren voor een pand staat	R7
		Criminele activiteiten plaatsgevonden op die locatie in het verleden	R13 R14
		Veel dezelfde zaken in een straat	R11
		Zaak niet afgestemd op behoefte stad	R2

Klandizie	Hoeveelheid	Omzet niet in verhouding tot aantal gasten (weinig gasten, veel omzet)	R1 R7 R11
		Geen/weinig gasten	R1 R7 R11
	Kenmerken	Jonge klanten met luxe (dure) voertuigen	R7 R11
		Gasten zijn leden van OMG's / Stamkroeg	R11
		Hetzelfde type bezoeker/voertuig dat steeds terugkeert/langskomt	R7 R11
		Korte klantbezoeken niet passend bij type zaak	R7
Ondernemers	Ondernemer	Ondernemer wil niet meewerken aan gesprek (met gemeente)	R13
Personeel	Personeelslid	Een personeelslid van een zaak die de hele avond bij een andere zaak staat	R7
	Gastvrijheid	Geen gastvrijheid (geen gastenbeleving)	R1 R2
	Fout personeel	In aanraking met drugs (geweest)	R7
		Verslaafd (geweest)	R7
		Schulden	R7
Financieel	Investerings	Investerings zonder veranderingen in/om de zaak	R2
		Dure producten kopen / veel investeringen in verhouding met inkomsten	R2 R11
	Omzet	Omzet veel hoger dan inkoop	R1 R2
		Sterke stijging van de omzet in korte tijd	R2
		Heel weinig omzet	R2
	Financiën	Onverklaarbare financiering	R13 R14
		Onverklaarbaar privévermogen privé eigenaar (niet in verhouding met inkomsten)	R11

		Voorkeur voor contante betalingen	R1
Vergunningen	Vergunningsaanvraag	Regelmatig een nieuwe naam op vergunningsaanvraag	R1
		Informatie uit vergunningsaanvraag verschilt met de realiteit	R1
		Nieuwe vergunningen zonder veranderingen in de zaak	R1
		Iemand anders op vergunning zonder strafblad	R11 R13
Overig	Afhaal/bezorgen	Zaken die niet aan afhaal/bezorgen doen, maar wel overeind blijven (tijdens corona)	R7
	Verbouwing	Dure verbouwing in tijden van (financiële) crisis (door corona)	R11

Bijlage 5: Mogelijke relevante indicatoren voor ondermijning in de Amersfoortse horecabranche

Mogelijk relevante indicatoren voor ondermijning	
Subcategorie	Indicatoren voor ondermijning
Marketing	Geen/onduidelijke website (gelinkt aan het buitenland)
	Gebrek aan reclame (o,a. op sociale media)
Bedrijfsactiviteit	Geen/onduidelijke/afwijkende bedrijfsactiviteiten
Locatie	Locatie niet passend bij type onderneming
	Kwetsbare buurten
Gasten kenmerken	Regelmatig gasten met antecedenten
Wisseling van eigenaren	Regelmatige wisseling van eigenaren
Ondernemers	Ondernemers met antecedenten
	Ondernemers met machtspositie in vastgoed
Meldingen	Het aantal (veel of weinig) meldingen

Bijlage 6: Meest relevante indicatoren met bijbehorende informatiebronnen

Meest relevante indicatoren voor ondermijning			
Categorie	Subcategorie	Indicatoren voor ondermijning	Informatiebronnen
Bedrijvigheid	Openingstijden	Beperkte/ afwijkende/ onregelmatige openingstijden	Waarnemingen van horecaondernemers, burgers, handhaving en wijkagenten.
Ligging en uitstraling	Fysieke kenmerken	Verloedering	Waarnemingen van horecaondernemers, burgers, handhaving, wijkagenten en gebiedsmanager.
		Ontoegankelijke/onaantrekkelijke uitstraling	Waarnemingen van horecaondernemers, burgers, handhaving, wijkagenten en gebiedsmanager.
	Locatie	Overlast door criminaliteit (in het verleden)	Meldingen bij de politie, Meld Misdaad Anoniem en de gemeente.
Financieel	Omzet	Omzet niet in verhouding tot bedrijfsactiviteit	Waarnemingen van horecaondernemers, burgers, handhaving, wijkagenten en gebiedsmanager. Omzet bij de belastingdienst/ exploitatiebegroting bij vergunningenloket opvragen.
	Financiering	Onverklaarbare financiering	Controleren onderdelen aangeleverde bedrijfsplan. Informatie over financiering bij de bank, belastingdienst en RIEC's opvragen. Werknemer van de gemeente/politie in gesprek met een ondernemer voor informatie.
	Liquide middelen	Ongebruikelijke hoeveelheid contant geld aanwezig	Mogelijk kijken naar cash/pin ratio en constatering van horecaondernemers.

Klandizie	Gasten kenmerken	Bliksembezoek voertuigen/personen (niet passend bij de zaak)	Waarnemingen van horecaondernemers, burgers, handhaving (city-controle- systeem), wijkagenten en gebiedsmanager.
	Gasten hoeveelheid	Geen of weinig gasten t.o.v. soort onderneming	Waarnemingen van horecaondernemers, burgers, handhaving en wijkagenten.
Vergunningen	Vergunningen	Regelmatig nieuwe vergunning/ nieuwe eigenaren op vergunning	Gemeente moet letten op regelmatige nieuwe vergunningsaanvragen bij het vergunningenloket.